

**REDACȚIUNEA,**  
**Administrația și Tipografia**  
 Brașov, piața mare nr. 30.  
**TELEFON Nr. 226.**  
 Venzorii naționali nu se  
 primesc.  
 Mărunțurile nu se restituie.  
**Abonamente**  
 se primesc la Administrația  
 Brașov și la următoarele  
 puncte de abonament:  
 la: Fiana la M. Duker Wecht,  
 M. Angenfeld & Emerio Les-  
 ner, Heinrich Schalek, A. Op-  
 penitz Wecht, Anton Oppel.  
 În Brașov la A. V. Gölber-  
 ger, Krasen Bernat, Iuliu Le-  
 opold (VII) Erzsébet-körut.  
 Prețul inserțiilor: o serie  
 de 10 rânduri pe o coloană 10 bani  
 pentru o publicație. Publicarea  
 mai deosebită tarifă și înve-  
 țată. — RECLAME pe pagina  
 1-a o serie 30 bani.

# GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

Telefon: Nr. 226.

**GAZETA apare în fiecare:**  
 Abonamente pentru Austro-Ungari:  
 Pe un an 24 cor., pe șase luni  
 12 cor., pe trei luni 6 cor.  
 Nr. de Duminică 4 cor. pe s.  
 Pentru România și străinătate:  
 Pe un an 40 franci, pe șase  
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.  
 Nr. de Duminică 8 fr. pe an.  
 Se primumeră la toate ofi-  
 cile postale din țară și din  
 afară și la d-nii colectori.  
 Abonamentul pentru Brașov:  
 Administrația. Piața mare  
 lângă inul Nr. 30, etajul  
 I. Pe un an 20 cor., pe șase  
 luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.  
 Cu dinstul acasă: Pe un an 24  
 cor., pe șase luni 12 cor., pe  
 trei luni 6 cor. — Un esem-  
 plar 10 bani. — Atât abona-  
 mentele, cât și inserțiile  
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 279.

Brașov, Joi 18 (31) Decembrie

1908.

## Invoiala militară și Austria.

Se vede că tratările pentru invoiala militară cu Ungaria sunt în to-  
 iul lor, căci, precum aflăm, guvernul  
 austriac și-a dat toate silințele de a  
 reține pe membrii camerei seniorilor  
 din Viena dela ori ce fel de protes-  
 tare demonstrativă în contra postula-  
 telor militare ungurești. I-s'a promis  
 chiar ministrului-președinte Bienert  
 din partea celor ce voiau să vorbea-  
 scă, că se vor modera cât se va pu-  
 tea mai mult; unii au renunțat chiar  
 la cuvânt între cari și contele Clam-  
 Martinitz. Toate grupările Senatului  
 au convenit, să procedă în unire cu  
 moderațiune, dar hotărât, să nu facă  
 interpelare, ci să vorbească unul pen-  
 tru toți, iar ministrul-președinte să  
 răspundă.

Așa s'a și întâmplat. Contele  
 Thun a ținut eridiscursul deja de mai  
 înainte anunțat în cestiunea conce-  
 sionilor militare. Thun a declarat că  
 nu se pot da Ungariei concesiunile  
 militare ce le pretinde guvernul din  
 Pesta, fiindcă printr'ânsele li-s'ar da  
 numai ocaziune Maghiarilor să intro-  
 ducă și în armată faimoasa lor idee  
 de stat. Aceasta ar aduce cu sine o  
 puternică influință asupra unor pă-  
 turi ale populațiunii față cu cari  
 Austria nutrește călduroase senti-  
 mente. Dar acordarea concesiunilor  
 ar mai avea și urmarea rea, zice, că  
 ar deștepta în armată și alte aspira-  
 țuni periculoase. În fine, contele Thun  
 propuse, ca să fie rugată Majestatea  
 Sa, de a refuza concesiunile militare  
 ce au fost aduse la ordinea zilei.

După discursul contelui Thun s'a  
 ridicat ministrul-președinte și a decla-  
 rat, că în senzul legii pactului dela  
 1867 art. XII, se pot face concesiuni  
 Nu ne putem ținea cu totul rezerva-  
 vați față cu această cestiune, zise  
 br. Bienert, deși e sigur că curând  
 nu va urma o deciziune finală. Dacă  
 se va lua însă o astfel de deciziune,  
 ea se va putea întâmpla numai pe  
 baza celei mai perfecte înțelegeri a  
 forurilor constituționale, printre care  
 e și parlamentul austriac.

Incep să se convingă acuma și  
 în Budapesta, că de astădată nu va  
 mai merge de a rezolva cestiunile  
 militare fără consimțământul Austriei.  
 Deși postulatele militare ating dreptu-  
 rile suverane ale Coroanei, aceasta  
 se va vedea constrânsă ca înainte de  
 a le încuviința să întrebe și repre-  
 sentanța poporului Austriei. Dacă  
 Ungaria își cere partea ei din dua-  
 lism, și-o reclamă și Austria pe a  
 sa întreagă. E foarte seducător pen-  
 tru Ungarii de la putere gândul  
 de a putea zice, că au dobândit o  
 concesie și peste cele 9 puncte ale  
 comisiei dietale de pe vremile regi-  
 mului Tisza, și a se lăuda apoi, că  
 au dus la sfârșit, ca în regimentele  
 din Ungaria să fie introdusă în mod  
 practic folosirea limbei maghiare ca  
 limbă de regiment.

De aceea prietiniți regimului coa-  
 liției își ridică glasul, spre a admonia  
 cetele independenștilor să fie cu mare  
 băgare de samă, căci factorii, cari  
 stăruie cu mare încordare pentru a  
 se conserva principiul unității ar-  
 matei, n'asteaptă decât apropiata  
 cadere a sistemului de guver-  
 nare, ce domnește azi în Unga-  
 ria, și le-ar plăcea deci dacă nu i-ar  
 succede guvernului Wekele să ducă  
 la sfârșit invoiala militară. Li se cere  
 prin urmare independenștilor modera-  
 țione înțeleaptă, ceva ce ei nu cu-  
 nosc, n'au cunoscut și nici nu vor  
 cunoaște niciodată.

**Slovacii din America în contra vo-  
 tului plural.** Ziarul slovac »Narodnie No-  
 viny« primește din Cleveland Stirea, că  
 adunarea generală a »Ligei slovacilor din  
 America« a hotărât trimiterea unei tele-  
 grame Maj. Sale Monarhului, în care se  
 protestează în contra votului plural și în  
 contra împărțirii nedrepte a cercurilor  
 electorale, propuse de ministrul Andrassy.

**Relațiunile între Austro-Ungaria și  
 Turcia.** Din izvor semioficios se anunță,  
 că noul ambasador al Turciei la Viena  
 Reschad Pașa a sosit cu misiunea de a  
 stăruie ca relațiunile prietenești între am-  
 bele state să fie reluate și întărite.

**Tratatul comarcal cu România.** Din  
 Viena se anunță, că tratările cu România  
 vor fi continuate în luna Ianuarie în Bu-  
 curești de către ambasadorul austro-ungar  
 principele Schönburg, care a primit in-  
 strucțiuni speciale n urma hotărârilor re-  
 centului consiliu comun de miniștri Prin  
 intervenția aceasta diplomatică se crede  
 că vor putea fi delăturate piedecile ivite  
 îndeosebi în ce privește importul din Ro-  
 mania a cărnii tăiate. După aceste tratări  
 se vor întruni din nou delegații români  
 și austro-ungari, pentru a încheia definitiv  
 tratatul.

**Vecinii noștri austro-ungari — scrie  
 »Conservatorul« — par a fi dispuși să ne  
 facă oarecare concesii pe teren economic.  
 Pagubele mari, pe cari au trebuit să le  
 îndure în timpul din urmă industria și  
 comerțul austro-ungar, sunt prea simți-  
 toare, pentru că guvernele din Viena și  
 din Budapesta să nu fie îngrijorate de  
 eventualitatea pierderii și a pieței ro-  
 mânești.**

Trebue să recunoaștem, că pe cât  
 le-a stat în putere guvernelor din Austro-  
 Ungaria, ele au făcut toate storfările (?)  
 spre a frânge opoziția agrarienilor, cari s'au  
 arătat dușmani neîmpăcați ai exportului  
 nostru de vite. Ce e mai mult, guvernul  
 austriac, pentru a stoarce Reichsratului  
 autorizarea de a continua tratativele co-  
 merciale cu noi, s'a văzut nevoit să ceară  
 chiar concursul grupărei social-democrate  
 din parlamentul vienez.

După cum am văzut, sub teroarea  
 boicotului din Balcani, Reichsratul a votat  
 urgenta pentru reluarea tratativilor cu  
 România. Discursurile, rostite cu această  
 ocaziune de către deputații austriaci, au  
 fost pline de elogii la adresa țării noastre.  
 Ca niciodată s'a accentuat în Reichsratul  
 vienez necesitatea pentru monarhia aus-  
 tro-ungară de a aduce jertfe în interesul  
 păstrării relațiunilor de sinceră și dura-  
 bilă amicitie între Austro-Ungaria și sta-  
 tul român, a cărui piață trebue neapărat  
 câștigată pe seama industriei austro-  
 ungare.

Tratativilor se vor urma cât de cu-  
 rând, și, după cum s'a anunțat, ele vor  
 continua, spre a ne măguli și mai mult,  
 la București. Manifestațiile de simpatie din  
 partea Austrieilor pentru țara noastră  
 nu pot fi trecute cu vederea. Ceeace re-  
 gretăm, este, că au trebuit să se abată  
 vremuri grele asupra vecinilor noștri, ca  
 ei să ne poată prețui mai mult pretenia.

Timpurile s'au schimbat, România în-  
 vingând toate dificultățile ce s'au ivit în  
 drumul emancipărei sale economice, a ajuns  
 astăzi într'o situație destul de înfloritoare,  
 care-i permite o politică economică inde-

pendentă față mai ales de vecinii ei austro-  
 ungari.

Până acum n'am putut observa do-  
 vezi suficiente din partea vecinilor, întru  
 cât privește concesiunile, ce ei sunt dis-  
 puși să facă exportului nostru de vite. Se  
 vorbește să ni se asigure exportarea nu-  
 mai a unui anumit contingent de carne  
 tăiată, egal cu acela acordat Serbiei, ceea  
 ce însemnează fără îndoială foarte puțin și  
 nu poate nici decum îndruma viitorul no-  
 stru economic pe o cale mai bună.

**Aplanarea crizei guvernului sârbesc.**  
 Prin încheierea unui compromis între cele  
 două partide radicale sârbești, în urma  
 căruia s'a votat cabinetului Velimirovici  
 încredere când cu votarea provisorului  
 bugetar, s'a împedat izbucnirea unei  
 crize acute. Rămânerea cabinetului actual  
 atârână însă dela rezultatul tratărilor pen-  
 dente ale șefilor de partide privitoare la  
 formarea unui ministeriu coaliționist.

## Nota circulară austro-ungară.

Cabinetul din Viena s'a văzut  
 îndemnat de a înforra și el la rân-  
 dul său pe puterile semnatare a tra-  
 tatului de Berlin despre starea nego-  
 cierilor sale cu guvernul rusesc asu-  
 pra cestiunii conferenței europene.  
 Lăsăm să urmeze aici în extras eu-  
 prinsul notei circulare a br. Aehren-  
 thal:

În introducerea nota spune că *guver-  
 nul ces. și reg.*, îndată ce a primit progra-  
 mul conferenței dela d-l Isvolsky, a făcut  
 tot ce a putut spre a promova ideea confe-  
 renței și a luat poziție față cu toate punc-  
 tele programului, și astăzi guvernul aus-  
 tro-ungar observă o atitudine simpatică  
 față cu conferența iar rezervele ce și-le  
 formulează n'au de scop decât ușurarea  
 problemei conferenței.

*Nota cabinetului vienez dela 14 Nov.*

În această notă se declară că o con-  
 ferență balcanică s'ar putea întruni cu  
 folos numai atunci, când i-ar premerge o  
 înțelegere între puterile semnatare. Gu-  
 vernul ces. și reg. își precisează poziți-  
 unea față cu punctele programului confe-  
 renței în modul următor:

Cu privire la *proclamarea indepen-  
 denței Bulgariei*, guvernul ces. și reg. e  
 gata să o recunoască, dacă o va sancționa  
 conferența după ce vor fi regulate cestiu-

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

André Theuriét.

## Sărbătoarea sfântului Silvestru.

În seara de 31 Decembrie, prietenul  
 meu Iacobus, după ce cinase în tăcere la  
 masa sa dela restaurantul *Trandafirului  
 de aur* se întorcea, cu pas iute, pe strada  
 Grangettes, unde se găsea locuința lui de  
 holțeu. Strada era liniștită, slab luminată  
 de un îndepărtat felinar; vântul de miază-  
 noapte, suflând drept printre cele două  
 șiruri de clădiri negre, tăia fața lui Iac-  
 obus, și, în ciuda pardesiului străns în-  
 cheiat, făcea să simtă pe amicul meu că  
 sângele celor patruzeci de ani ai săi nu  
 mai avea proprietățile căldurei din prima  
 tinerețe. Astfel, sgâlțâi cu mâna nerăb-  
 dătoare clanța care împodoba poarta pro-  
 prietarei. Veni să-i deschidă d-ra France-  
 line, fata casei, ținând cu o mână capetele  
 șortului său plin cu castane, iar în ceal-  
 tă lampa, care-i lumina fața și ochii ei  
 albaștri, foarte vii. Acești ochi albaștri,  
 părul brun, încârlionțat și surășul senin

al d-rei Franceline, dădea încă figurei sale  
 o atracție nostimă, cu toate că ea începea  
 a se coace și a se trece, având 28 de ani  
 la Sta Ecaterina.

— Vă rog să mă iertați că v'am fă-  
 cut să așteptați, zise ea către chirașul  
 nemulțămît de așteptare, tocmai spârgeam  
 castane... Am oprit la masă două prietene  
 ale mele și astăseară vom sfârși anul pră-  
 jind castane și stropindu-le cu un pahar  
 de vin... Pofțiți și d-voastră, domnule Iac-  
 obus!...

— Mulțumesc, răspunse el luând un  
 aer grăbit, mulțumesc, domnișoară.

Dacă refuza, n'o făcea fiindcă socie-  
 tatea Francelinei îi era neplăcută, dimpo-  
 trivă, dar se ținea în rezervă temându-se  
 să se angajeze față de această fată vâr-  
 nică, care doria să se mărite, și nevoind  
 ca o prea mare familiaritate să-l facă să  
 alunece puțin câte puțin pe o pantă pri-  
 mejdioasă. Nu era nesimțitor pentru ochii  
 albaștri și pentru zâmbetul domnișoarei,  
 dar avea frică de căsătorie. Sămăna ce-  
 pilor a celorlora cari voiesc să facă o baie  
 rece, cari înmoaie un picior în apă, apoi  
 îl scot afară și nu se pot decide să între  
 cu totul.

— Mulțumesc! mai repetă urcând  
 treptele. Nu mi-au venit scrisori?

— Nu, domnule Iacobus, factorul ni-  
 mic n'a adus.

— Haida de! De bunăseamă toți mă  
 uită! gândea melancolic Iacobus vârând  
 cheia în broască; lumea întreagă a uitat  
 drumul spre locuința mea.

\*\*\*

Iacobus se simți puțin câte puțin  
 prada unui acces de gânduri negre. În a-  
 ceastă seară toate mergeau de-andoasele;  
 buștenii din sobă fumegau în loc să ardă,  
 lampa sfârâia fără să dea lumină; un vântu-  
 țel trecea pe sub ușă și-l îngheța până  
 la măduvă.

— Un cugetător, murmură el aprin-  
 zându-și țigara, a zis că »seara vieții își  
 aduce și lampa«; a mea luminează destul  
 de rău și amurgul meu e îndrăcit de po-  
 sătorat. Această slăbire a luminei interio-  
 are este o urmare fatală a burlăciei. Ma-  
 turitatea și celibatul! Două mediuri vătă-  
 mătoare în cari încolțesc o spuză de se-  
 mințe rele, cari se credeau moarte și cari  
 se pun să dea flori urâte cu mirosuri a-  
 mare: remușcări întârziate, păreri de rău  
 sterpe, ezitare și teamă de bătrânețe.

Teama de toate, o teamă lașă, care  
 te desobicește de a lucra, care te ră-  
 pește tuturor hotărârilor generoase, tu-  
 turor îndrăsnelilor folositoare... Imi amin-  
 tesc că în timpul tinereții, în clipa când  
 era să urc o pantă iute a Pireneilor, în-  
 tâlnii un om matur gârbovit, și, când îl  
 întrebai de drumul ce aveam să urmez, el  
 îmi strigă:

— Nu te urca sus: poteca e o ade-  
 vărată vâgăună, ai să găfai cu pierzare  
 sigură!

Ridicai din umeri și îmi urmai dru-  
 mul răsând de frica acestui bărbat de 50  
 de ani. Și cu toate acestea încă unde mă  
 găsesc! Cea mai mică petricică mă face  
 să mă poticnesc, cea mai copilărească gre-  
 utate ia proporțiile neputinței. Nu mai  
 știu nici să cutesc nici să vreau, și mă în-  
 ghemuesc în celula mea de burlac, regre-  
 tând prilejurile pe cari le-am lăsat să-mi  
 scape în vremea când al douăzecelea an  
 al meu înfloria în noutatea lui verde.

\*\*\*

În această clipă veni ră de joshohote  
 de răs tinereșc și în această gălăgie ve-  
 selă Iacobus deosebi răsul senin al Fran-  
 celinei.

nile financiare împreună cu cestiunea drumurilor de fier.

În ce privește *Bosnia și Herțegovina* și sandjaciul *Novibazar*, guvernul ces. și reg. se declară învoit ca aceste două cestiuni să se primească în program; de sine înțeles însă, extinderea drepturilor suverane ale Majestății ale asupra Bosniei și Herțegovinei precum și evacuarea sandjaciului *n'ar mai avea să formeze obiectul unei discuțiuni*. Se mai observă că guvernul ces. și reg. sperază a ajunge la o înțelegere cu *Inaltă Poartă* asupra acestei cestiuni, pe care apoi conferința ar avea să o confirme, desființând tot-odată articolul 25 al tratatului dela Berlin.

În ce privește cestiunea articolului 29 al tratatului dela Berlin, prin care se restrâng drepturile suverane ale *Muntenegrului*, cabinetul vienez n'are nimic în contra, ca să formeze obiect de discuțiune la conferință, își susțin însă rezervele făcute până acum.

Cu privire la avantajele ce ar fi a se concede Serbiei și *Muntenegrului*, guvernul ces. și reg. propune, spre a evita eventuale interpretări greșite, de a se zice: „*avantajii economice* ce ar fi a se concede Serbiei și *Muntenegrului*“.

Relativ la *capitulatiuni* și a *oficiilor postale străine în Turcia*, cabinetul vienez e gata să se pună în înțelegere cu celelalte puteri asupra modificărilor ce ar fi a se face cu privire la ele.

În fine își dă părerea că guvernul rusesc să-și facă cunoscut punctul său de vedere față cu diferitele puncte de program.

*Răspunsul (aide-memoire) cabinetului rusesc dela 22 Noemvrie.*

Cabinetul rusesc declară mai întâiu că e înțeles cu necesitatea de negocieri premergătoare intrării conferinței, înțelegere ce se referă la cuprinsul programului conferinței. *Acesteia însă trebuie să i-se dea dreptul de a discuta în deplină libertate diferitele cestiuni.*

Poate să fie folositoare o înțelegere cu Turcia, dar ea nu poate să prejudece soluțiunii definitive, nici să împiedece discuțiunea liberă între puteri. Căci după principiul recunoscut de conferința din Londra, nici o putere nu se poate subtrage unilateral dela îndatoririle impuse ei de tratat. Art. 25 al tratatului din Berlin trebuie să fie înlocuit de conferință cu o nouă dispoziție.

*Aide-memoire al cabinetului vienez dela 8 Decemvrie.*

Constată mai întâi că guvernele din Viena și Petersburg s'au unit asupra necesității de negocieri prealabile. Dar scopul de a ajunge la o bună înțelegere va putea fi ajuns numai dacă schimbarea de păreri între cabinete nu se va mărgini la punctele programului, ci se va extinde cel puțin asupra esenței punctelor celor mai principale ale programului. Așa de pildă, cabinetul vienez crede că guvernul rusesc ar fi aplicat a pune discuțiunea asupra Bosniei și Herțegovinei, așa ca faptul anexiunii să nu fie pus în cestiune. Cu atât mai mult o așteaptă aceasta, cu cât *eventualitatea anexiunii a fost prevăzută în mai multe învoeli de mai înainte între guvernele din Petersburg și Viena.*

*Nota guvernului rusesc dela 17 Dec.*

În această notă cabinetul rusesc declară că spre a dovedi spiritul său de mo-

— Ei petrec jos! cugetă el din nou suspinând ușor; ei beau pentru anul care se sfârșește și pentru acela care va veni. Pentru ei un an care trece și un an care începe nu deșteaptă gânduri triste. Eu nu mai sunt la vârsta când săptămânile și lunile par a curge cu repeziunea sborului rândunelelor. Cu toate acestea vor ajunge și acolo, iar Francelinea ca toate celelalte! Ea merge pe al douzeci și optelea an și n'a găsit soț. Sărmană fată! puțin câte puțin obraji ei se vor vesteji, ochii ei albaștrii își vor pierde strălucirea, răsul ei își va schimba notele curate în intonări pițigăite și va cunoaște și ea singurătatea celibatului, părerea de rău după prilejurile pierdute, teama de vârsta înaintată.

O! fetele bătrâne, le plâng încă mai mult decât pe flăcăii tomnateci... Închisoarea singurătății e pentru ele mai întunecoasă și mai strămtă; lumea e mai aspră. Un sânge viu gâlgăie în inima lor ca într'un rezervoriu închis, ele trebuie să înăbușe clocotirea. Pentru ca să împiedece avântul florilor iubirei pe cari le poartă în ele și cari voiesc să crească în afară, religia, datorica, conveniențele sunt aici zăbrele strașnice. Ce luptă tristă și ascunsă! Și când revine fiecare primăvară, ce amară

derațiune e gata de a accepta propunerea cabinetului vienez, ca schimbul de păreri între puteri să se estindă și asupra esenței punctelor programului și să ajungă astfel la formule, cari să poată ținea discuțiunea conferinței în limite exact circumscrise, dar numai în cazul când și celelalte puteri o vor primi. Guvernul rusesc își rezervă de a se pronunța în decursul negocierilor ce vor urma asupra punctelor programului celor mai esențiale pentru Rusia.

**Alegerile comunale în Cernăuți.** Din Cernăuți se comunică, că Luni a avut loc în pavilionul Palatului Național din Cernăuți o mare adunare a Românilor și creștinilor sociali, la care s'a stabilit modul de luptă al acestora în vederea viitoarelor alegeri. Oratorii au arătat pericolul, care amenință populația indigenă din partea elementelor venite ulterior cu gând de cutropire. Au hotărât ca toți să voteze pentru candidații creștini sociali.

## Un glas de durere.

De lângă Mureș, Dec. 1908.

Mult onorată Redacțiune! A eșit în fine la lumina zilei planul ministrului de culte grof Apponyi, și noi din cele mai mari depărtări putem vedea și fără sticle măritoare, că pe scena teatrului de amalgamisare din Budapesta nu se arată congrua mult dorită, de care legam multe speranțe, ci cămașa de forță a maghiarizării, care în curând ne va strânge de ne vor părași toate oasele, dacă nu vom renunța la drepturile noastre și nu vom îmbrăca haina servilismului.

Deși am putut prevedea cu toții, că de congrua noastră a preoților români se vor lega unele condițiuni umilitoare, totuși de atâta perfidă, nedreptate și batjocură strigătoare la ceru nu ne-am adus aminte, căci pe lângă tot șovinismul ministrului de culte, ca om cult credem că-i va fi rușine să iasă în lume la lumină c'un astfel de proiect de lege.

Așadar suntem prea deplin lămuriiți, că după proiectul ultim de modificare a legii din 1898 de întreagă congrua nu se vor putea bucura decât singur numai preoții, cari astăzi se află în cura animarum și cari având calificațiune deplină cunosc și limba maghiară și se vor bucura pe viitor următorii lor în parohii, dacă vor întruni aceste două condițiuni capitale. Toți cei ce au studiat și au absolvat toate școalele la vr'un gimnaziu românesc din patrie și prin urmare nu ș'au putut însuși limba maghiară în măsura recerută, ori de o învățase în școală ori cât de bine, dacă au eșit afară în vre-o parohie curat românească, parte neavând ocaziune a o folosi, parte copleșiți de lipse și năcazuri, o au uitat, vor fi considerați și congruați numai pe jumătate, adică numai până la suma de 800 coroane.

În archidieceasa Blajului sunt cu totul 705 parohii matre; din acestea 537 cu poporațiune mai mică de 800 suflete, eară cu poporațiune mai mare numai 168, cari firește că fiind cele mai bune, foarte puține vor fi ocupate de preoți cu calificațiune de moralist. Vor fi însă foarte multe ocupate de preoți cu serviciu de 20—30—35 ani, cari au studiat și absolvat gimnaziul pe când nu se pretindea așa mult învățarea limbei maghiare și astfel cei ce au studiat numai la gimnaziul românesc, fără vina lor nu ș'au putut o însuși. După proiectul de lege prezentat de

glumă! ce ispite crude! ce turburări ascunse!... Astfel, fete gingașe se ofilesc și se urîțesc; și aceasta are să i se întâmple și Francelinei, dacă nu s'o ivi un flăcău vrednic destul de iubitor și de îndrăgăneț pentru ca să strămute într'un mediu mai deschis și mai înviorat această plantă gingașă care se ofilește... Dar atunci, mizerabile, dacă îți dai seama așa de bine de aceste lucruri, pentru ce nu ești tu acest flăcău vrednic? Ești desgustat de căminul tău friguros, cum e și ea desgustată de iatăcelul ei de virgină: pentru ce nu faci tu din ea o tovarășe fericită și întineritoare?... Ah! e de bună seamă fiind că nu știu să îndrănesc!

\* \* \*

Pe când se cufunda în aceste idei negre și desamăgitoare, Iacobus pierdu noțiunea fenomenelor exterioare. Un fior care-l străbătu în lungul spinării îl aduse la realitate. Văzu că focul său se mistuise fără să dea căldură, că țigara se răcise și că fereastra se închidea rău. Ridicându-se ca s'o închidă mai ermetic, din nou se ridicară de jos svonurile vesele și din nou îi răsună în urechi risul argințiu al Francelinei. — Mai avu o clipă de ezitare, apoi frigul acestei nopți de Decemvrie îl hotărî.

Apponyi, nici pentru actualii preoți din aceste parohii, nici pentru următorii lor în ele, de ar ști ungurește mai bine și decât d-l Apponyi, nu se va da întreaga congrua dacă comuna bisericească nu va contribui la an cu câte 400 coroane, ceea-ce este absolut cu neputință, ori dacă fiitorii preoți nu vor umbra în coate și genunchi după grația ministrului de culte. Condițiunile acestea două sunt legate firește și de parohiile sub 800 suflete, în cari astăzi se află preoți cari nu știu ungurește și de cele în cari se află moralști pentru următorii lor cu calificațiune deplină.

Dacă în Șematismul arhidiecezei Blajului ar fi pusă și calificațiunea fiecărui preot, am putea ști câți au calificațiune deplină și câți nu, și prin urmare și aceea, că la câți ar compete deplină congruare. Dară, deși nu putem ști, nici câți posed limba maghiară, totuși după ce din nefericire mai toate parohiile mai slăbuțe sunt ocupate de preoți cu calificațiune de moralist, se cam poate da cu socoteala, că abia dacă 1/3 din întreagă preoțiimea greco-cath. se va bucura de congrua deplină.

Dela sine se pune întrebarea, că față cu această batjocură și nedreptate, care nu se practică poate nici în China, ce e de făcut? Simțul de onoare ne-ar impune ca simplu și frumuseț să renunțăm la toată congrua și mai bine să ne luptăm cu ori și ce năcazuri și neajunsuri făcându-ne demni de antecesorii noștri mai fără de nici o calificațiune, decât să păstorum și jucăm pe domnul favorit de o milă, ce ni se dă cu condițiuni atât de umilitoare. Dară durere, aceasta nu se poate! Nu, că nu este însuflețire, — nu este unire între noi. Ținuta noastră față cu ajutorul de stat ni-o arată destul de limpede, că nu se poate. Nu, căci tinerii noștri, cari au absolvat acum cam de 1 1/2 de decenii, infectându-se de morbul lipicios al luxului chiar în Blaj focalur al luminei, într'un pas ca și acesta și-ar vedea moartea completă. Preoțiimea cu calificațiune mai puțină tot așa. Prin urmare, amrămănea în luptă numai preoții cu calificațiune deplină, dară fără limba maghiară, cari și altcum suntem de dați cu năcazul, ca roatele carului cu isbiturile bolovanilor de pe drumurile rele; căci noi suntem cei mai neîndreptățiți. Cei cu calificațiune deplină și cu limba maghiară, încă e sigur, că nu vor face nimic. Dară nici lupta noastră nu poate fi încununată de alt rezultat, decât că vom fi luați la goană, care ne va aduce numai neplăceri și daune materiale pe cap. De aceea încât proiectul de lege al grofului Apponyi despre congrua croește întregei preoțiimi românești un viitor foarte problematic, al unei stări servile, prin urmare, lovește direct chiar în existența bisericeii și produce un legion de daune naționale, fiecare ar trebui să ne întrebăm, ce e de făcut? „*Hanibal ante portas*“; ce e de făcut?

Tehan.

## Din Turda.

— 28/XII 1908.

Duminecă în 27/XII l. c. s'a ținut adunarea generală a despărțământului Turda — sub presiul d-lui Iuliu Vlăduțiu director de bancă și fiind secretar d-l Dr. Valer Moldovan avocat. Dintre membrii Asociațiunii numai cei din Turda au fost de față — din jur nu a fost nimeni (!?) deși, după cum știu eu, se țin peste 100 comune de cercul și despărțământul Turdei. Poporul din Turda nu a

Stinse lampa, coborî treptele, băjbăind, și, chemat de răsete, bătut cu teamă la ușa proprietarei.

Ușa se deschise largă și, la lumina unei flăcări frumoase zări împrejurul sobei un cerc de tineri, gata să curețe castane.

— Pre legea mea! zise Iacobus, vă auzeam răsând de sus și veselia d-voastră mi-a adus apă la gură... Ești bună domnișoară Franceline să-mi faci un locușor lângă d-ta?

Dar atunci, aruncând o privire prietenească spre Francelinea, văzu îndată că acest loc era ocupat. Un bărbat de vre-o treizeci de ani, un pădurar, era așezat pe acelaș scaun cu fata și o străngea aproape.

În vreme ce prietenul meu căsca ochii săi mirați, proprietara îi zise întinzând un scaun:

— Vino lângă mine, domnule Iacobus, am să-ți spun o nouitate; noi facem două treburi de odată: serbăm ziua S-tului Silvestru și stropim logodna Francelinei mele cu domnul guard general Saudax... Ia un pahar și bea cu noi.

Trad. de R. Cioflec.

arătat interes față de aceasta frumoasă instituțiune — și nu s'a prezentat la adunare decât în număr foarte mic — deși li-s'a comunicat în toate trei bisericile tinerea adunării despărțământului, — ci mai bucuros au mers în piață sau la cârciumă să se încălzească de vinars decât de sfaturile părintești ale Domnilor și ale conferențelor.

La aceasta adunare generală s'au propus și adus hotărâri frumoase și anume s'a constituit o *școală pentru analfebi* angajându-se de instructori părințele protopop Nic. Rațiu și Iovian Murășan precum și învățătorii de ambele confesiuni. D-l Valer Moldovan a ținut un frumos discurs, prin care se obligă că în conțelegere cu tinerimea precum și cu preoții și învățătorii vor ține o serie de prelegeri populare și în Turda precum au ținut în provincie — pentru a atrage poporul, în parte însemnată demoralizat din Turda — pentru arta și cultura națională.

S'a hotărât apoi procurarea unui *schioplicon* și înființarea mai multor *bibliotecii populare*. Delegaților țărani din Ceanul desert (Puzta Csán) li-s'a predat 125 de volume pentru completarea bibliotecii populare.

Tot atâtea cărți procurate de despărțământ — au fost destinate și pentru biblioteca din Agărbiciu (Egerbegy) dar de acolo nu a venit nimeni la adunarea despărțământului și așa nici raport nu au făcut despre starea bibliotecii nici nu s'au putut preda cărțile destinate lor.

s. p.

## STIRILE ZILEI.

— 17 Decemvrie v.

Pentru *»Fondul cultural«* a mai contribuit d-l Pantaleon *Lucea* asesor consistorial și căpitan ces. reg. în retragere cu frumoasa sumă de 2100 cor. ceea-ce corespunde unui ajutor anual de 105 cor. și d-l medic Dr. Ilie *Beu* a donat pentru acelaș scop 200 cor. în 2 acții de ale băncii *»Vatra«* din Cluj.

Dela universitatea din Cernăuți. Cetim în ziarele vieneze că d-l *Dr. Ștevil Pușcariu*, profesor extraordinar la universitatea din Cernăuți, a fost numit *profesor ordinar* pentru limba și literatura română la universitatea din Cernăuți.

**Inaugurarea filialei »Albinei« în Lugoj.** Luni, și-a început activitatea în Lugoj nou înființata filială a institutului »Albina« din Sibiu. Localul se află în strada Făgetului, casa fundațiunii Ana Alexandroviciu, în aceeași curte cu »Lugoșana«. Sfințirea localului a săvârșit-o P. O. D protopresbiter Dr. George Popovici, asistând din partea direcțiunii »Albinei« d-l Ilie Trăilă, apoi cenzorii filialei și directorul executiv al filialei d-l D. Rațiu. În legătură cu acest eveniment în viața economică din Bănat »Drapelul« scrie un articol prim. în care exprmă speranța îndreptățită, că dela deschiderea acestei filiale bănățenii așteaptă organizarea capitalului național pe întreaga piață a ținutului bănățean și o nouă îndrumare a vieții noastre economice în direcție sănătoasă și folositoare. Același ziar ne comunică că apariția filialei »Albinei« pe piața Lugojului nu poate să însemne o înmulțire a firmelor românești și nici o concurență, care duce la sfârșirea forțelor noastre economice și așa destul de șubrede și modeste, ci este secret public, că pentru viitorul cel mai apropiat e nu numai pusă în vedere, ci și pregătită deja *fuzionarea noii filiale cu cel mai vechiu institut românesc lugojan, cu »Lugoșana«*. Direcțiunile celor două institute sunt deja pe deplin de acord și rămăne numai ca și acționarii să-și spună cuvântul hotărâtor în adunările generale, cari vor fi convocate după încheierea compturilor acestui an de gestiune.

Să fie în ceas bun!

**Cutremur în Italia.** Din Montecone (Calabria), se anunță că Luni dimineața pe la 5.20 s'a simțit aci și în comunele vecine o puternică sgduidură de pământ. Cutremurul de pământ a cauzat pagube însemnate în comunele următoare: Mileto, Jonadi, San Gregorio, Majerato și Stefanconi. Se svonește că sunt victime omeștești, dar detalii lipsesc.

După ultimile știri sosite din Calabria cutremurele de Luni au avut ca urmare izbucnirea unor mari incendii și inundări. În Maletto (provincia Reggio) s'au prăbușit 55 edificii, în Riporto s'a prăbușit catedrala. Celelalte biserici și primăria amenință să se dărâme. Partea cea mai mare a orașului Messina situat pe malul mării se află sub apă. Se vorbește de mai multe sute de morți.

**Obiceiuri supărătoare și condamnabile la o înmormântare.** Ni se scrie: Zilele trecute a murit în spitalul din Turda tânărul învățător Augustin Pestean, din Copand (Torda Koppand). La înmormântare a luat parte aproape întreaga întințată română din loc cu Doamne cu tot. Prohodul și c-remonialul oficios l-a săvârșit protopopul gr. cat. Iosif Costin și părintele Ioan Boșianu. Cu aceasta ocaziune am observat unele obiceiuri supărătoare, cari în interesul reputației bisericești gr. cat. trebuie stărpite. La înghinchiare părintele protopop striga mereu să înghinche toți amenințând cu bățul pe cei ce nu voiau să înghinche — lucrul acesta, să mă ierte d-l protopop, nu e la loc și dacă d-l protopop s'a îndatnat cu acest obicei rău pe câmpie — să îl fi lăsat acolo și să nu practizeze acest obicei de sate ai-i la oraș, unde pe lângă credincioșii români mai sunt de regulă și străini, cari ne judecă pentru atari lucruri. Deasemenea a bătut la ochi, că deși fiind timp frumos și totul înghețat, d-l protopop pentru a arăta că are caleasă cu doi cai, nu a voit să meargă pe jos până la cimitir, deși e numai un stert de oară. Și așa în caleasă a trecut în ornat bisericesc dealungul pieței și a stradelor principale. Dar asta nu a fost de ajuns — ajungând înaintea bisericii gr. cat. din Turda-vechiă nu ș'a luat nici atâtă osteneală să se scoabore din trăsură și așa să cetească Sta evanghelie, ci s'a sculat numai în picioare și așa a cetit evanghelia pe când caii buesirii ai Sfinței Sale jucau de frig amenințând pe d-l protopop să îl răstoarne din trăsură cu evangheliile cu tot. Atitudinea aceasta a produs în loc de seriozitate altceva... Eu nu sum preot, dar atâtă știu că lucruri de aceste nu am observat la nici o altă confesiune și nu pot crede că biserica gr. catolică ar fi introdus astfel de obiceiuri — ci mai mult îmi vine să cred că aceste sunt obiceiuri introduse de comoditatea domnului protopop Iosif Costin. Ar fi bine dacă forurile competente ar opri astfel de lucruri.

Afară de aceste mici scene nepotrivite, înmormântarea a decurs în toată ordine ținând la groapă învățătorul Ioan Pescariu un frumos discurs de adio colegului său repausat.

**Construirea noilor aeroplane Zeppelin.** Constructorii balonului lui Zeppelin au făcut în ultimul timp încercarea de a construi diferite părți ale balonului din o speță de lemn de brad ușor și totuși destul de rezistent. Deși rezultatul a fost relativ satisfăcător, pentru un moment s'a renunțat la acest lemn, revenind la aluminum căci funcționarea regulată și sigură a motoarelor depinde mai ales de stabilitatea materialului, care li servește de cadru. Dată fiind greutatea de 400 kgl. a motoarelor, stabilitatea lemnului mai sus amintit nu pare a prezenta destule garanții. Din aceste motive s'a renunțat mai anii trecuți la încercările cu trestii de bambus.

**Unificarea ortografică.** Se știe bine că în Franța, ideea unei reforme a ortografiei e discutată cu aprindere și e chiar pe cale de a fi realizată. Ori, ideea aceasta a dat naștere alteia, cu hotare mai largi și cu tendințe mai ridicate. Iată despre ce e vorba: unul dintre aderenții reformei ortografiei franceze, pledând pentru realizarea ei, a susținut ca motiv principal faptul că străinii nu pot învăța limba diplomatică din cauza ortografiei încercate, și mai ales încărcată cu inutilități. Dacă e vorba de străini, se înțelege că reforma se întinde mereu mai mult și firesc să cuprindă uniformizarea ortografiei tuturor limbilor de pe pământ, în scop ca învățarea lor să se facă ușor. Ideea a prins și e vorba să se convoace chiar un congres internațional pentru adoptarea: 1. a unui alfabet-latin, bine înțeles pentru toate limbile și 2. pentru unificarea ortografiei și adăogarea de semne noi, pentru sunetele cari nu fac parte din toate limbile. Copiii vor învăța toate aceste semne, chiar dacă în limba lor unele nu se găsesc și se crede, că vor putea învăța mai târziu cu destulă ușurință limbile a căror lectură se va face fără nici o greutate.

**Se caută o damă română, care poate să dea instrucțiune din limba română eventual și din limba franceză.** Amănunte la redacția »Gazetei«.

### Un nou idil la conacul sârbesc.

Între ultimile scandaluri ale războinului moștenitor de tron al Serbiei se înregistrează o nouă întâmplare.

Un locotenent sârb l'a atacat pe prințul în conac, dându-i o bătaie sdravănă. Cauza este următoarea: îndată după suirea pe tron a tatălui său, prințul Gheorghe a înținat în strânse relații de pretenție cu ofi-

cerii, cari au fost părtași la omorârea regelui Alexandru. El lua adeseori parte la petrecerile lor și Belgradul multă vreme a vorbit de orgiile sălbatice pe cari prințul le facea în cercul pretinilor săi oficeri.

Dintre soții de petrecere mai mult și-a câștigat pretenția prințul un locotenent, cu care prințul a întreținut cele mai bune relații de pretenție până în timpul din urmă. Prințul ținea mult la locotenentul mai cu seamă pentru forța cea mare musculară a acestuia. Cu ocaziunea mișcărilor răsboinice i-a încredințat locotenentului o trupă cu care să plece în Macedonia. Locotenentul a primit aceasta propunere dar cu condiția ca prințul să îngrijească în absența locotenentului de mama acestuia, pe care o susținea din solda lui de ofițer. Prințul l'a liniștit promițându-i că o să îngrijească de bătrâna lui mamă și locotenentul a plecat în Macedonia. Săptămâna trecută locotenentul s'a întors din Macedonia grăbindu-se să-și vadă mama. În buna credință că prințul va fi avut grije de mama lui, el fusese liniștit. A aflat însă într'un hal îngrozitor. Biata lui mamă era să moară de — foame.

Dela vecini a mai aflat că în timpul cât l'a petrecut el în Macedonia, ea s'a susținut numai cu ceace se îndurau streinii să-i dea de mâncare.

Locotenentul, indignat la culme, s'a dus de-adreptul la conac. În coridorul conacului s'a întâlnit tocmai cu prințul pe care-l căuta. Locotenentul i-a făcut prințului aspre imputări și schimburi de vorbe a mers până acolo, încât prințul l'a palmuit pe locotenent, care a răsplătit prințul în măsură cu mult mai mare înzulta făcută.

Încăerându-se amândoi s'au bătut ca orbii. Prințul s'a aruncat asupra locotenentului lovindu-l cu pumnii, dar acesta reculegându-și puterile l'a trântit pe Gheorghe la pământ, i-a pus ghenunchiul în piept, și a început a-l isbi cu pumnii în față.

Servitorii, cari au alergat din toate părțile, numai cu greu l'au scos pe viteazul lor prinț de sub ghenunchiul locotenentului și au despărțit pe cei doi cari erau plini de sânge.

Cei din conac au voit să ție secret acest scandal și să-l pedepsească aspru pe locotenent. Secretul însă n'a putut fi păstrat mult timp și publicul a auzit tot ce s'a petrecut. În urma cererii poporului indignat, locotenentul a fost scăpat nepepedit. În schimb însă și-a cerut imediat demisionarea din armată, care i s'a și încuviințat fără multă vorbă.

### Apel.

Deviza: ...iar pe binefăcătorii „mesiei acesteia, vii și morți, „pomenește-i Doamne într'un „părtașia ta!“

(Din rugăciunea ce se rostose zilnic la masa studenților.)

Apropiindu-se anul nou, cu neplăcutele sale *formulități de felicitări*, apelez la toți amicii și sprijinatorii școlariilor noștri săraci, ca să-și răscumpere silnicia formalității de felicitare cu *oferte de bunăvoie pentru masa studenților români din Brașov*, care e avizată la ajutoare acum mai mult decât ori și când!

Lista donatorilor se va publica îndată după primirea ofertelor de răscumpărare în »Gazeta Transilvaniei« spre știrea și orientarea tuturor amicilor și cunoscuților, acelor domni și doamne, cari nu vor să feliците și nu așteaptă să fie felițati de anul nou.

Brașov, în 17 Decembrie v. 1908.

Vergil Onișu,  
directorul școlaelor medii gr.  
or. române.

### Varietăți.

**Pahare de ghiță** Un olandez d-l *Hunzer*, a avut ideea să fabrice pahare de ghiță, cari pot mulțumi și pe igienisti și cei mai pretențioși. Beutura servită astfel e cu adevărat răcoritoare, iar paharul servește o singură dată; fiecare îl aruncă după ce a beut din el. Fabricarea n'a fost tocmai ușoară la început; astăzi e în Olanda o instalațiune comercială, »Niederlandsche Ijsbeker Maatschappij«. Se pare, că un pahar e foarte ieftin. Principiul fabricării e foarte simplu: se îngheață apa într'un tipar de porțelan, care are forma de pahar. Pentru ca să nu se topească prea repede, paharul e pus într'o înveliitoare de hârtie sau de celoid. (La Nature.

**Ocolul lumii în 40 zile.** De pe vremea vestitului »Ocolul lumii în 80 zile« de Jules Verne, mijloacele de comunicare au progresat într'un chip de necrezut. Astăzi același ocol poate fi făcut în 40 zile și fără nici o sfortare. Iată cum: Sâmbătă pleci din New-York cu »Lusitania«; Joi următoare debarci la Plymouth și ajungi la Londra, de unde poți pleca în aceeași seară la Berlin, de unde iarăși pleci Vineri seara la Moscva, unde ajungi Duminică dimineața. La Vladivostock ești Joi din săptămâna următoare; Sâmbătă pleci pentru Tsuraga în Japonia, unde ajungi Luni. Iai trenul pentru Yokohama, unde te urci într'un steamer al societății »Canadian Pacific«. După 12 zile ajungi la Vancouver. Pe urmă prin Saint-Paul și Chicago ajungi din nou la New-York, unde poți sosi Joi dimineața, în mai puțin de 40 zile de călătorie. După »Natura« nr. 3.)

### ULTIME ȘTIRI.

**Roma, 30 Decembrie.** Știrile so-site despre ravagiile cutremurului de pământ din ținuturile Calabria, Catania, Palermo, Messina și Sicilia aduc amănunte îngrozitoare. După știrile aceste sate întregi și părți din orașe au fost total distruse iar numărul morților și răniților se urcă la mai multe mii. Mai greu a fost încercat orașul Messina, care astăzi e o ruină. Deodată cu cutremurul pe uscat a avut loc și un cutremur de mare, în urma căruia apa s'a revărsat potop asupra satelor și părților orașului, care se aflau pe malul mării nimicind tot ce a mai rămas neatins de cutremurul de pământ. În orașul Messina s'a mai iscat și un foc uriaș, în urma exploziei gazului, care a cuprins în flăcările sale tot ce-i stătea în drum.

O grozavă panică a cuprins pe locuitori, cari căutau să scape în fugă nebună. Numărul morților se urcă la 75,000 oameni, cari parte și-au aflat moartea sub ruinele caselor ce s'au prăbușit, parte s'au înecat, parte au fost arși. Între cei morți se află episcopul Messinei Derco și capitaniul poliției. Mai multe vase s'au cufundat. Numărul răniților e de mai multe mii.

Regele a plecat ieri la locul catastrofei. La fața locului au fost dirijati îndată mai multe sute de soldați și ambulantele »Crucei roșii« pentru a veni în ajutorul celor nenorociți și pentru susținerea ordinii, periclitată de numeroși hoți și tâlhari, cari au scăpat de prin închisori.

**Constantinopol, 30 Decembrie.** — Contele Pallavicini a declarat, că cauza incetivelei, cu care se urmează negocierile dintre Austria și Turcia trebuie căutată în starea nedefinită de guvernământ din Turcia. Relativ la cererile de compensațiuni bănești, ambasadorul a zis, că atunci și Austro-Ungaria ar fi îndreptătită să ceară contra-compensațiuni, deoarece timp de 30 de ani, dânsa a cheltuit sume mari în Sandjac, în interesul Turciei, construind șosele și dând ajutoare Bosuiacilor, Mahomedanilor fugari, precum și cu întreținerea trupelor. Turcia n'a pierdut nimic în urma anexării, pe care a fost forțată s'o facă Austro-Ungaria.

Conte e Pallavicini ar fi declarat marelui vizir precum și lui Tefic Pașa că Austria se învoiește la urcarea taxelor vamale de import dela 11 la sută la 15 la sută, ceace ar însemna pentru Turcia un spor de venituri de 4 milioane franci. Austria ar sprijini bucuria Turcia și în cesțiunea căilor ferate și în alte cesțiuni economice. Ambasadorul speră că va câștiga pe junii turci pentru părerile sale și să obțină în parlament autorizarea pentru o transacțiune între Austro-Ungaria și Turcia.

**Uesküb, 30 Decembrie.** Alaltăeri s'a petrecut aci următorul incident,

care caracterizează lupta împotriva mărfurilor austriace. Un comerciant anume Neko, încearcă să introducă prin Sandjac o mare cantitate de zahăr din Austria. Aflând despre aceasta sindicatul de boicotare, lasă să se debarce marfa, apoi o confiscă și dete foc sub cerul liber. Comerciantul protestă, dar fără efect. Mulțimea iritată hotără se boicoteze și prăvălia lui.

**Catania, 30 Decembrie.** Știri din provincii anunță pierderi serioase pretutindeni. La Maletto, Belpasso, Sanguonanide, Giarri, Riposto și în alte numeroase comune casele și bisericile s'au crăpat ori s'au prăbușit, sunt mai multe victime. Marea a năpădit în locuințe, valurile aveau 10 metri înălțime. Primii răniți au sosit la Catania pe vasul Washington. Cinci vapoare au plecat din Catania la Messina cu ajutoare.

### Cărți noi.

În institutul de arte grafice »Minerva« au apărut următoarele cărți frumoase:

Ludovic Daus, »Iluzii« roman 1.50 cor. sau

Ion Bărbănuț, »Dor pastinac«. C. 1.50  
N. Dunăreanu, »Răsplata« (roman) Prețul cor. 1.50.

I. L. Caragiale, »Momente, Schițe, Amintiri«. Prețul cor. 2.—

Adina Gr. Olănescu, »Cugătarii«. Prețul cor. 1.50.

Guy de Maupassant, »O viață« (umilbol adevăr) traducere de Em. Gârleanu. Prețul cor. 2.—

Cor. Moldovan, »Cântarea cântărilor« Prețul cor. 1.—

Caton Theodorian, »Sângele Solovenilor«. C. r. 1.50.

C. Sandu-Aldea, »Sfaturile unui plugar lumincat«, carticica I-a. 50 bani.

Al. Cazaban, »Chipuri și suflete«. C. r. 1.50.

Maria Baiulescu, »Extaz« (poezii). Prețul cor. 1.50

M. Sadoveanu, »Dureri înăbușite« ediția II Prețul cor. 2.—

M. Eminescu, »Poezii postume«, ediția I. C. r. 1.50.

Se pot procura și prin librăria »Gazetei Transilvaniei« în Brașov și a se adauge la fiecare porto 10 bani.

Cărți nouă sosite la »Librăria Gazetei«: Din colecțiunea C. Sfelea au sosit 4 numeri.

No. 1 Alexandru »Despot-Vodă« 1 cor. 10 porto.

No. 2 Mihail Eminescu »Proza« 1 cor. 10 porto.

No. 3 C. Negruzzi »Poezii și Teatru« 1 cor. 10 porto.

No. 4 Ioan Sandulescu »Poezia lirică« 2 cor. 10 porto.

Nr. 1168/1908.

### Circulară

On. Direcțiuni ale despărțămintelor »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«.

Domnule Director,

E de prisos să mai accentuăm importanța ce-o au prelegerile populare pentru înaintarea culturală și întărirea economică a țărânimii dela sate. Cu ajutorul lor putem îndeplini una dintre cele mai importante probleme ale instituțiunii noastre culturale: răspândirea culturii la sate. Experiențele de până acum dovedesc că poporul arată cel mai mare interes față de sfaturile și îndrumările pe cari i-le dă cărturarimea cu ocazia prelegerilor. În despărțămintele, în cari comitetele cercuale s'au îngrijit să se țină prelegeri sistematice și practice, se pot constata rezultate concrete îmbucurătoare. Și atunci când țărâni se vor convinge că »domnii« se îngrijesc din toată inima de soartea lor năcăjită, când vor vedea că domnii dela orașe vin în mijlocul lor să le arete, cu vorba și cu fapta, căile și mijloacele cari le pot înlesni traiul, îi vor primi cu dragoste frățească și se va întări și mai mult încrederea țărânimii în conducătorii săi.

Având în vedere importanța națională a acestor prelegeri, nădăduim că toate

despărțămintele noastre își vor da silința să aranjeze în toate comunele de pe teritoriul lor asemenea prelegeri populare.

Comitetul central, în ședința sa ținută la 20 Iulie 1908, pentru a înlesni ținerea prelegerilor populare, mai ales în despărțămintele lipsite de mijloace materiale, a votat, spre acest scop, pe anul 1909 suma de 2000 coroane care se va distribui, în părți egale de câte 100 coroane, între 20 de despărțăminte ale »Asociațiunii«.

Pentru orientarea On. direcțiunii ale despărțămintelor, ne permitem a înșira principiile călăuzitoare la aranjarea prelegerilor populare și condițiunile ce trebuie să le îndeplinească despărțămintele pentru a putea fi împărțite de ajutorul de 100 cor. ce-l dă comitetul central :

1. Comitetele cercuale să stabilească de mai înainte comunele, în cari se vor ține prelegeri populare, având mai ales în vedere acele comune, unde până acum nu s'au ținut nici prelegeri populare și nici adunări cercuale și prin urmare »Asociațiunea« e mai puțin cunoscută. Se va mai avea în vedere situația scăpată a comunelor și neapărata trebuință de a se face ceva pentru povățuirea locuitorilor spre a înainta în cele economice.

2. Comitetele cercuale vor face apel la întreaga cărturărie de pe teritoriul despărțământului să țină prelegeri și să aranjeze șezători la sate, în Dumineci și sărbători. Dacă pe teritoriul despărțământului se găsesc specialiști în ale economiei, de exemplu preoți și învățători, cari în timpul din urmă s'au calificat în pomărit, vierit, stupărit etc., precum și medici, avocați, funcționari de bancă ș. a. m. d., trebuie invitați să se angajeze să țină prelegeri în diferite comune, tratând subiecte din specialitatea lor.

3. E de dorit ca prelegerile populare să fie de mai înainte pregătite, dar să se țină liber — nu cetite — și cu demonstrațiuni practice. Tot ce se poate arăta și experimenta, să se arete și să se experimenteze, așa de exemplu :

a) Referitor la cultura pământului, se vor arăta diferitele soiuri de mașini și revizite agricole și unde se poate, se vor pune și în lucrare, ca cei prezenți să se poată convinge de avantajele lor.

b) Tot așa se va proceda la prelegerile despre pomărit, arătând cum se face în practică semănatul pomilor, strămutarea, altoirea și formarea coroanei lor, etc.

c) La cultura viei, se va arăta de ex. cum se face rigolarea pământului, altoirea viței, etc.

d) La cultura legumelor, se vor arăta diferitele soiuri de semințe mai alese și specii din legumele cele mai frumoase și mai rentabile, etc.

e) La stupărit, se vor arăta spre ex. coșnițele sistematice, diferitele soiuri de revizite și mașini practice și așa mai departe se va proceda și la alte ramuri ale agriculturii.

Despărțămintele cari au schiopticoane, le vor întrebuința la prelegerile populare, fiindcă s'au dovedit a fi foarte potrivite pentru a deștepta interesul țărănimii față de prelegeri.

Cele mai bune dintre prelegeri se vor înainta comitetului central, care le va cenzura prin organele sale și eventual le va publica în foia »Asociațiunii« sau în »Biblioteca populară a Asociațiunii«.

4. Cu ocazia prelegerilor populare se vor înființa agenturi și biblioteci populare, spre care scop despărțămintele noastre primesc gratuit toate publicațiunile populare de cari dispune »Asociațiunea«.

5. Toate prelegerile se vor ține sub conducerea unui delegat al comitetelor cercuale. Spre acest scop membrii comitetelor cercuale vor avea să-și împartă conducerea și prezidenția prelegerilor, ca toți să lucreze deopotrivă la reușita acestora. Se va face propagandă ca la prelegeri să ia parte și poporul din comunele învecinate.

6. Comitetele cercuale vor avea să alcătuiască, în luna Ianuarie 1909, lista prelegerilor, pe cari au de gând să le țină în cursul anului, indicând atât comunele cât și numele conferențiarilor, precum și numele membrilor din comitet cari le vor prezida.

Listele aceste se vor înainta comite-

tului central cel mult până la 1 Februarie 1909 arătând, dacă doresc să fie împărțite de ajutorul de 100 cor.

Acele dintre despărțăminte cari nu vor înainta lista prelegerilor populare până la termenul indicat mai sus, nu vor putea fi împărțite de ajutorul de 100 cor.

O prelegere economică nu se va putea remunera cu mai mult de 10 cor. din partea despărțămintelor. Așa încât despărțămintele cari primesc ajutorul de 100 cor. vor avea să țină cel puțin 10 prelegeri economice.

Deodată cu înaintarea acestor liste comitetului central, se va arăta și câte agenturi și biblioteci populare vor să înființeze, cerând numărul corăspunzător de exemplare din publicațiunile populare ale »Asociațiunii«.

Totodată atragem atențiunea On. direcțiunii asupra *Tovărășilor sătești*, invitându-le să stăruiască să se înființeze cât mai multe în comunele de pe teritoriul despărțămintelor. Cei-ce vor izbuti să înființeze tovărășii de credit, de producțiune, de valorizare etc. să fie împărțșiți de premii, ca încurajare. Deasemenea se vor da premii, și cărturarilor, cari vor înființa pepinerie de viță americană, grădini de pomi, gospodării model etc.

În părțile, unde e teren prielnic pentru negoț, despărțămintele se vor îngriji să angajeze un specialist — eventual mai mulți —, ca să țină cursuri de negoț pentru țărani, în cari să li se spună : 1. Folosul negoțului la sate ; 2. Intocmirea unei prăvălii ; 3. Marfa cu care trebuie să înceapă negoțul ; de unde se poate procura această marfă ; 4. Părți mai de căpetenie din legea comercială ; 5. Pregătirea hărților trebuincioase pentru cererea dreptului de a deschide prăvălie ; 6. Indrumări pentru purtarea socotelilor ; 7. Despre însoțirile de consum etc.

Comunicând onoratorilor direcțiunii acest program de acțiune, le atragem atențiunea să iee cu ajutorul comitetelor cercuale dispozițiuni, ca să câștige ajutoare materiale și din alte părți (averea proprie, venitul petrecerilor, donațiuni dela bănci etc.) ca să se poată ține cât mai multe prelegeri economice la sate.

În așteptarea răspunsului D-Voastră, vă rugăm, Domnule Director, să primiți încredințarea deosebită noastră stimă.

Sibiu, în 10 Decembrie 1908.

Iosif St. Șulțu m. p., Oct. C. Tăslăuanu m. p.,  
prezident. secretar.

Proprietar : Dr. Aurel Mureșianu  
Redactor respons : Victor Branicea

**Pilule purgative zaharisite**  
ale lui

**Philipp Neustein.**

(Pilule Elisabeth a lui Neustein)

Sunt a se pifra preparat lor si năla e în toată pr v. ta. Aceste pilule nu conțin substanțe stricăcioase. Se folosesc cu cel mai mare efect la bolile de pân-tece sunt ușor purgative, curță-ângele. F. rare folositoare și nevătămătoare la

**Constipații,**

care este cauza multor boale. Zaharisite le iau bucu os și copii.

Costurile cu 15 Pilule costă numai 30 b. 1 Sul cu 8 cutii care conțin 120 Pilule costă numai 2 cor.

La trimiterea prețului de 2 cor. 45 bani se expediază 1 Sul franco.

**Atențiune!** A se feri de imitații. Să se ceară Pilule purgative ale lui Philipp Neustein. Verificabile numai când cui. este provăzută cu instrucțiune și cu marca protocolată de scut, cu tipar roșu și negru Sf. Leopold și subscrierea »Philipp Neustein farmacie«. Invăitoare scutite de tribunalul comercial sunt subsemnate cu firma noastră

Farmacia Philipp Neustein la »Sf. Leopold«, WIEN I Plankengasse 5.  
Se capătă în toate farmaciile.

**Concurs.**

Curatorul bisericesc din Caianul-mic prin aceasta publică concurs pentru edificarea unei școale cofes. gr. cat în Caianul-mic.

Reflectanții sunt rugați să-și trimită ofertele oficiului parochial până inclusive în 8 Ian. 1908.

Condițiunile, planul și preliminarul să pot vedea la d-l preot local George Moldvan.

Licitația, care va fi publică, se va ține în 9 Ianuarie v. a. c. Prețul strigării să fixeze în 6000 cor. Cel ales va avea să depună ca cauză 10% din prețul edificării.

Caianul-mic, luna Dec. 1908.

(448,1-1.) Curatorul bisericesc.

**SĂNĂTATEA**

este cea mai scumpă biefacere pentru Dame, se poate conserva și cultiva folosind

**CORSET GRADEFRONT**

care este comod și modern.

se capătă după măsură sau gata numai în

MAGAZINUL

Mme B. GOLDSTEIN,

Confeționare de corsete specialitate  
BRAȘOV, Strada Vămei Nr. 21

**Abonamente la**

„Gazeta Transilvaniei“  
se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunar.

**MARE vânzare de Crăciun!**

**Prețuri de ocazie!**

**Despărțământul pentru Dame :**

- Balton scurt de postav, de iarnă K 16.—
- Balton scurt de postav, de iarnă „ 20.—
- Balton cu plus presat „ 25.—
- Balton cu plus de mătase „ 45.—
- Balton cu blană „ 60.—
- Mantale de teatru „ 40.—
- Costume „ 26.—
- Rochi singurate „ 10.—
- Baltoane de copii „ 12.—
- Mantale de copii „ 10.—
- Bluze de flanelă „ 4.—
- Buse de cotifea „ 10.—
- Caposte de flanelă „ 12.—
- Boa colier „ 5.—

**Despărțământul pt. bărbați :**

- Costume de Chevio și Camgarn K 21.—
- Baltoane de iarnă „ 22.—
- Baltoane de iarnă scurte „ 16.—
- Baltoane ulster „ 20.—
- Costum fin „ 15.—
- Balton de iarnă fo „ 16.—
- Costum de copii „ 7.—
- Balton de iarnă de copii „ 10.—
- Bunde pentru oraș „ 80.—
- Bunde de voiej „ 50.—
- Balton scurt blană „ 26.—
- Pantaloni de bărbați „ 6.—
- Pantaloni de băeți „ 450
- Pantaloni de copii „ 350

**Magazinul de haine J. ASCHER**

**Brașov, Târgu Inului Nr. 26.**

Prețuri fixe.

487-10.

Telefon 339.

**Cruce seu stea dubla electro-magnetica**

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lu Volta.

Nu e mijloc secret.

Vindecă și inviorează

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă bo-

se da împrejurării, că le vechi de 20 ani.



Aparatul acesta vindecă și folosește contra : durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei sângelui, anemie, ameteli, tuituri de ureche, bătaie de inimă, sgărcliri de inimă, asmă, așul greu, sgărcliri de stomac, lipsa poftel de mancare, recoală la mâni și la ploiere, reumă, podagră, lechias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bôle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate incurse din tote părțile lumii, cari prefuse cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, îșie ratriune tamii. Unde orice încercare s'a constatat zădărnica, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se cu po de cu aparatul »Volta«, de orece »Cruce-Volta« atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost ofici-s aprit, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și corolat. Deja înființataa crucei mole electro-magnetice e recomandă îndecesebi

Prețul aparatului mare e 8 cor. Pretul aparatului mic e 6 cor. folosibil la eurbari, cari nu sunt mai vechi de 15 ani. folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediți din centru și locul de vëndare pentru țără și stărnitate etc.

**MÜLLER ALBERT, Budapesta, V. 28, Strada VADÁSZ 34, colțul strada Kálmán.**

**În fie-care zi se află : Krenwürstel proaspeți. — Șuncă excelentă. — Costițe de porc, fierțe și refierte — Ciec mai fine cărnuri afumate,**

**KAMNER & JIRKOFISKY,**

fabricanți de cărnătarie, Brașov, Târgul Inului No. 2.

Spedițiuni cu poșta în fie-care zi.